Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

Baló András Márton

Analógia a lovári alaktanban

TÉZISEK

Nyelvtudományi Doktori Iskola
Dr. Tolcsvai Nagy Gábor akadémikus, egyetemi tanár

Elméleti Nyelvészeti Doktori Program
Dr. Bánréti Zoltán Csc.

A bizottság tagjai és tudományos fokozatuk:

A bizottság elnöke:
Dr. Siptár Péter DSc.

Hivatalosan felkért bírálók:
Dr. Törkenczy Miklós DSc.
Dr. Zsigri Gyula PhD.

A bizottság tagjai:
Dr. Ladányi Mária DSc.
Dr. Szalai Andrea PhD.
Dr. Cser András PhD.

Témavezető:
Dr. Kálmán László CSc.
Budapest, 2016

1 A hipotézis

A jelen disszertáció a cigány nyelv oláh cigány dialektuscsoportjához tartozó lovári főnévi és igei rendszerében fellelhető variáció három konkrét esetét vizsgálja. A vizsgálat analógiás keretben történik, kizárólag felszíni alakokra és a köztük levő kapcsolatokra támaszkodva. A disszertáció felhasználja és továbbfejleszti a konstrukciók és sémák fogalmát (Goldberg 1995, Booij 2010).

Hipotézisem a következő: ha egy nyelv nyelvtanában gyenge pont található, variáció léphet fel és megkezdődhet a mintakeresés. Ezen folyamatok jól értelmezhetők és magyarázhatók, ha a felszíni alakokat és a köztük levő, lehetséges analógiás kapcsolatokat tekintjük. A gyenge pontra három, a lovári alaktanból vett példát fogok bemutatni (a hímnemű függő tő, a nőnemű többesszámú függő tő és a magánhangzóra végződő tővel rendelkező igék), és a variáció lehetséges analógiás forrásainak megkeresésével és azonosításával fogom őket magyarázni.

2 Elméleti háttér

A gyenge pont mibenlétének tisztázásához és a lovári alaktanban tapasztalt variáció megmagyarázásához a Booij (2010) által felvázolt sémák fogalmát fogom felhasználni. Egyrészt továbbfejlesztem a sémát, körkörös szerkezetet javasolva az eredeti lineáris helyett; másrészt kiegészítem azzal a tulajdonsággal, hogy a sémán belüli megfeleltetéseket jelző nyilak vastagságának változtatásával különböző erősségi fokokat lehessen kifejezni; harmadrészt pedig megmutatom a sémák összekapcsolódásának lehetőségét a sémák grafikai egyesítésén keresztül.

A nyelvi leírás egy konkrét szintjén a szabályszerűségek kifejezhetők sémák segítségével. Habár a séma szorosan kapcsolódik a konstrukcióhoz, általánosabb fogalmat képvisel. Míg az utóbbi forma és jelentés összepárosítását jelöli (Goldberg 1995, Jackendoff 2008), az előbbi, alaktani sémák esetében, fonológiai, szintaktikai és szemantikai információt is hordoz. Például a magyar többesszámú toldalék, a *-k* reprezentálására szolgálna az 1. ábrán látható séma, ahol a ↔ jel a megfeleltetést jelképezi. A séma háromféle nyelvi információt tartalmaz: a fonológiai formát (ω), a szintaktikai információt (hogy egy affixumról van szó, jele S), és a

szemantikai információt.

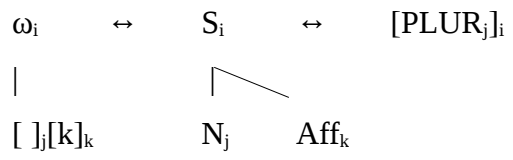

1. ábra

A magyar többesszámú toldalék, a -*k* sémája

Ehelyett a Booij (2010) ötletén alapuló reprezentáció helyett én a 2. ábrán felvázolt körkörös reprezentációt javaslom, ahol az összes információtípus kapcsolódik a másik kettőhöz megfeleltetések révén. A megfeleltetéseket oda-vissza mutató nyilak jelölik, mivel a szemantikai és a fonológiai információ között is kapcsolat áll fenn.

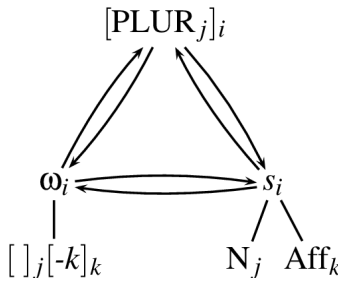

2. ábra

A magyar többesszámú toldalék, a -*k* továbbfejlesztett sémája

Egy ilyen séma akkor gyengül meg, amikor valamelyik megfeleltetésben zavar támad. Például ha egy ω'_i új fonológiai forma kezdene megjelenni ugyanabban a szintaktikai pozícióban és ugyanazzal a jelentéssel, mint a többesszámú -*k*, akkor ez csökkentené a séma összerejét, ami viszont variációt váltana ki, és a séma gyenge ponttá válna. Az is lehetséges, hogy egyszerre több megfeleltetés válik instabillá, mint a lováriban a helyhatározói eset, amelynél a szemantikai komponenshez másik fonológiai forma és szintaktikai pozíció kombinációja társulhat, variációt eredményezve. Így tehát a gyenge pontot az alaktanban egy olyan sémával lehet reprezentálni, amelynél legalább egy megfeleltetés nem kölcsönösen

egyértelmű.

A lovári helyhatározói esetre a 3. ábrán látható, két sémából álló kombinált séma rajzolható fel. A séma felső része a ragozó jellegű esetjelölést mutatja: hordozza a fonológiai formát, például *kheréste* ‘házban’; a morfo-szintaktikai információt, amely szerint az esetrag a főnév függő tövéhez kapcsolódik; és a szemantikai komponenst, amely ez esetben a helyhatározói funkció.

Maradva ugyanennél a példánál, a helyhatározói eset kifejezésének létezik egy másik módja, prepozíció segítségével: *andó kher* (az alak valójában az *andé* prepozícióból és az *o* határozott névelőből tevődik össze, de ez esetünkben nem releváns; a névelő minden esetben közvetlenül megelőzi a főnevet, úgyhogy a helyhatározói eset ragozott változata a határozott névelővel kiegészülve *e kheréste* lenne). A séma alsó része a prepozíciós helyhatározói esetet mutatja.

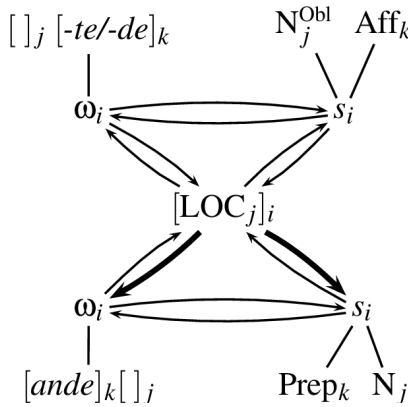

3. ábra

A lovári helyhatározói eset sémája

A sémában található vastag nyilak azt jelentik, hogy az olyan irányú megfeleltetések a dominálnak a helyhatározói eset kifejezésben, tehát a prepozíciós forma jellemzőbb, mint a ragozott alak. Azonban a két alak együttes jelenléte arra utal, hogy a helyhatározói funkció nem felel meg kizárólag sem a ragos esetjelölés által, sem a prepozíció által reprezentált alaknak.

Másik példaként vegyük az angol múlt időt. Erős kapcsolat van a “múlt idő” szemantikai funkció és az általánosan “szabályosnak” nevezett jelölési mód (az *-ed* szuffixum) között. Ha

az összes angol ige így ragozódna, egyetlen séma lenne a múlt időre.

Azonban nem ez a helyzet. Számos másik, kisebb vagy nagyobb gyakoriságú, kisebb vagy nagyobb csoportokat alkotó, úgynevezett “rendhagyó” ige létezik (*sing-sang*, *cut-cut*, *keep-kept* stb.). Ezen igék léte azt jelenti, hogy a múlt idő funkció és az *-ed* jelölő közötti megfeleltetés nem egyértelmű, sőt a múlt idő funkció és a múlt időben történő toldalékolás, mint morfo-szintaktikai tulajdonság között sem egyértelmű. Számos más morfo-szintaktikai módot és fonológiai formát használnak az angol múlt idő létrehozásakor, például az ablaut (*sing-sang*), a magánhangzó rövidülés (*keep-kept*), vagy a fordított umlaut (*think-thought*).

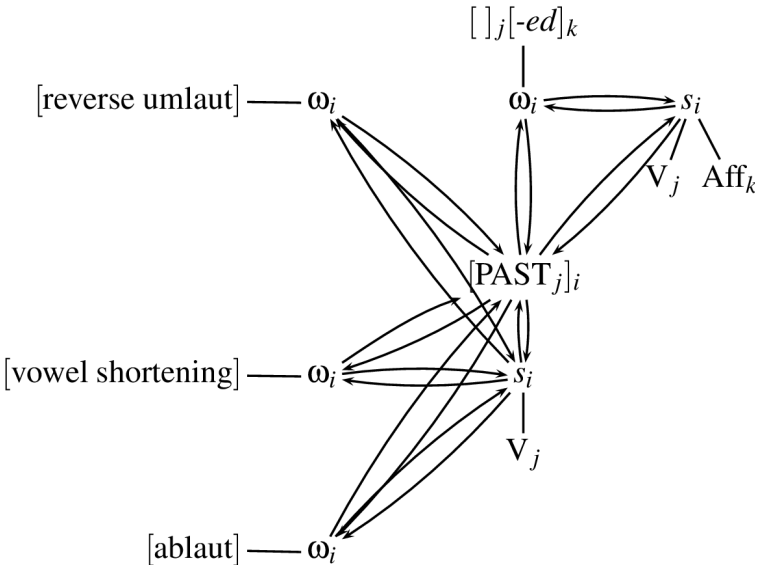

4. ábra

Az angol múlt idő sémája

Mivel ilyen sok séma csoportosul egyazon szemantikai komponenssel a középpontban, a megfeleltetések nem egyértelműek és gyenge pontot takarnak, ahol variáció léphet fel, bár nem feltétlenül fog. Ez valószínűleg más tényezőktől is függ, mint például a gyakoriság, az alakok beágyazottságának mértéke stb. Azonban ha variáció lép fel, akkor minden okunk megvan azt gondolni, hogy ugyanazért a funkcióért versengő minták, vagy olyan minták, amelyeknek valami másféle, fonológiai vagy morfo-szintaktikai hatásuk van az ingadozó alakokra.

3 A jelenségek

Három gyenge pontot fogunk megvizsgálni a lovári ragozásban, ahol variáció lép fel, és ahol a felszíni alakok és az analógiás hatások feltehetőleg szerepet játszanak a variáció létrejöttében és fennmaradásában. A három gyenge pont a következő.

1. Az első gyenge pont a hímnemű függő tő. Az obliquus jelölésére az *-es-* toldalék szolgál hímnemű főnevek esetén az egyesszámban, és *-en-* a többesszámban, tehát például a *šēró* ‘fej’ szó függő alakjai *šērés-*, illetve *šērén-*. Ez a minta azonban nem kizárólagosan dominál a hímnemű főneveknél. Gyengíti egy másik fonológiai forma léte, amely az egyesszámban *-os-*, a többesszámban *-on-*, tehát például a *főro* ‘város’ szó függő alakjai *fōrós-*, illetve *fōrón-*.
2. A második gyenge pont a nőnemű főnevek osztályában található. A függő tő toldaléka az egyesszámban mindig *-a-*: *šej* ‘lány’ ~ *šejá-*, *žuv* ‘tetű’ ~ *žuvá-*. A többesszámban a függő tő toldaléka *-an-*, például a *šej* ‘lány’ többesszámú függő alakja *šeján-*. Azonban létezik egy másik fonológiai forma is a többesszámú függő tő toldalékára, az *-en-*, ld. például *žuv* ‘tetű’, amelynek a többesszámú függő alakja *žuvén-*. A többesszámú függő tő kétféle toldaléka két versengő mintázatot képvisel.
3. A vizsgált gyenge pontok közül a harmadik a lovári igei rendszerben található. A mássalhangzó tövű igék múlt ideje meglehetősen szabályos jelleget mutat. A múlt idejű toldalék vagy *-d-*, vagy *-l-*, a tővégi mássalhangzó természetétől függően. A bilabiálisok, velárisok és zöngétlen réshangok után *-l-* áll (amelyhez erős palatalizáló tendencia is társul a magyarországi lováriban), míg a zöngés alveolárisokat *-d-* követi. Léteznek azonban olyan igék, amelyek abban különböznek, hogy a tövük magánhangzóra végződik, nem pedig mássalhangzóra, és ezért nincs, egyértelmű minta számukra. Látni fogjuk, hogy ennek híján a mássalhangzó tövű igék múlt ideje csak egy lesz a többféle forma közül, amelyek a magánhangzó tüvű igék múlt idejű alakjához mintájául szolgálnak, és más minták is megjelennek az igei rendszer más területeiről.

3.1 A hímnemű függő tőalak

A gyenge pont és az abból fakadó variáció hat lehetséges okát fogjuk megvizsgálni a hímnemű függő tőalakkal kapcsolatban, valamint hogy milyen mértékű lehet az interakció a

lehetséges okok és a variáció között. A hat lehetséges ok a következő.

1. A hangsúly helye. Első pillantásra úgy tűnik, hogy legalábbis valamiféle korreláció fenn áll a függő alakok variációja és a között, hogy a lováriban nincs egyértelmű hangsúly minta. Maga a hangsúly is ingadozik, különösen három szótagú szavakban. Míg a két szótagú szavak hangsúly mintája (szóeleji vagy szóvégi) egyértelműen meghatározza a függő tő alakját, a három szótagú szavak ingadozó hangsúly mintájához a függő alakok megjósolhatatlansága társul.
2. A szótagok száma. Ez bizonyos fokig kapcsolódik a hangsúly helyéhez, mivel a függő alakok akkor kezdenek ingadozni, amikor a szótagok száma eléri a hármat. A variáció különösen jól látható az /o/ végű, három szótagú szavaknál, míg a két szótagú szavak soha nem ingadoznak.
3. A többesszám. A hímnemű főneveknek két lehetséges többesszámú végződése van. Úgy tűnik, ohgy a többesszámú végződés támpontot adhat a függő végződés disztribúcióját illetően, bár az eloszlás csak részlegesen jósolható meg.
4. Az -*ano* hímnemű melléknévi végződés. Van a denominális mellékneveknek egy csoportja, amelynek végződése alanyesetben -*ano*, függő esetben pedig -*ane*. Ezek a melléknevek azért érdekesek egyfelől, mert alanyeseti végződésük azonos bizonyos főnevekéivel, amelyek nagy mértékű variációt mutatnak, másfelől általánosabban is, mert a függő eseti végződésük /e/-vel végződik, alanyesetük pedig /o/-val, ami hasonló ahhoz, amit a hímnemű függő tőalak egyik mintájában találunk, ahol az /o/ végű főnevek függő alakja -*es/-en*- lesz.
5. Az egyes szám második személyű igei végződések. Sok ige (a mássalhangzó végűek) egyes szám második személyű kijelentő mód jelen idejű végződése -*es*, míg a mediális igék osztályában ugyanez az alak -*os*. Megnézzük, vajon van-e összefüggés a mássalhangzó tövű igék és a mediális igék típusgyakoriságainak aránya, illetve a függő alakjukban -*es-/-en*- és -*os-/-on*- végződésű hímnemű főnevek aránya között.
6. Az -*es* határozószói végződés. Habár ebben az esetben igen gyér adatokkal rendelkezünk, röviden megvizsgáljuk, vajon a főként melléknevekből képzett, -*es* végű határozószók mennyire befolyásolhatják az egyesszámú hímnemű függő tövet az -*es*- végződés javára az -*os*- végződéssel szemben.

3.2 A nőnemű többesszámú függő tőalak

Két lehetséges aspektust fogunk vizsgálni, amelyek befolyásolhatják, mi lesz a nőnemű főnevek többesszámú függő végződése. Ez a két aspektus a következő.

1. A hímnemű többesszámú függő *-en-*. Az *-an-* mellett a nőnemű többesszámú függő toldalék másik változata az *-en-*. Az alak azonos a hímnemű többesszámú függő toldalék egyik változatával. Mivel a szemantikai tartalom (függő eset többesszáma) szintén azonos, szeretnénk feltárni a hímnemű többesszámú függő toldalék lehetséges analógiás hatását a nőneműre. Ahogy látni fogjuk, az *-en-* alak mind a hímnemű, mind a nőnemű főnévi paradigmában dominál, ami arra utal, hogy a hatás létezik.
2. A nőnemű alanyeseti többesszámú szuffixumok. Megnézzük, vajon a többesszám alanyeseti *-i* és *-a* végződéseknek van-e közük az egyik vagy másik többesszám függő eseti toldalék megjelenéséhez. Azt fogjuk látni, hogy van kapcsolat, amit némiképp bonyolít, hogy a többesszámú *-i* végződés gyakran egyesszámú *-a* végződéssel jár, míg a többesszámú *-a* végződés gyakran *-i* végződéssel.

3.3 A magánhangzó tövű igék múlt ideje

A harmadik vizsgált gyenge pont a magánhangzó tövű, azaz az /a/, illetve /i/ magánhangzóra végződő igék múlt ideje. Két lehetséges, a múlt idejű alakot befolyásoló aspektust fogunk megnézni. Ezek a következők.

1. A mássalhangzó tövű igék végén található/r/, /n/ és /v/. Bizonyos képzőkre is emlékeztető, járulékos hangok és hangsorok jelennek meg a magánhangzó tövű igék múlt idejében a szabályos múlt idejű toldalékok egyike mellett. Ezt egyrészt az egyértelmű minta hiányával, másrészt bizonyos mássalhangzó tövű igék analógiás hatásával fogjuk magyarázni, és azt fogjuk találni, hogy legalábbis típusgyakoriság tekintetében az összefüggés világosan kimutatható.
2. Az *-av-* és *-ajv-* képzős igék múlt ideje. Megnézzük a lehetséges kapcsolatot az *-av-* és *-ajv-* képzős igék múlt ideje és magánhangzó tövű igék múlt ideje között. Azt fogjuk találni, hogy az eredmények meggyőzőek az *-i-* tövű igék esetében, viszont nem olyan meggyőzőek az *-a-* tövű igék esetében.

4 A disszertáció felépítése

A disszertáció két fő részből. Az első rész (1-3. fejezetek) bevezető jellegű, míg a második rész (4-7. fejezetek) magát a kutatást mutatja be.

Az első, bevezető fejezet után a második fejezetben található a romani nyelv jellemzése, többek között a története, kutatása, valamint dialektusainak felvázolása. Mindezeket nemzetközi szinten és a magyarországi helyzetre is tekintettel fogjuk tárgyalni. Ez a fejezet tartalmazza a jelenlegi kutatás, terepmunka és a disszertáció alapját képező anyag bemutatását is. A harmadik fejezetben részletesen bemutatom az analógia fogalmát és jelentőségét a nyelvtanban, a következő aspektusokat véve szemügyre: minták, szabályok és kategóriák; a hasonlóság és gyakoriság szerepe; prototípusok és paradigmák; valamint a gazdag memória fogalma.

A második rész elején, a negyedik fejezetben röviden áttekintem a lovári hangrendszert, majd következik a lovári főnévi és igei rendszer elemzése az ötödik fejezetben, közben bemutatva és szükség esetén korrigálva a létező elemzéseket. A hatodik fejezetben bemutatom a gyenge pontok természetét, bevezetem és továbbfejlesztem Booij (2010) által használt sémák fogalmát, majd alkalmazom őket a lovári alaktanban található variáció három különböző esetére. Végezetül a hetedik fejezetben levonom a következtetéseket és áttekintem a jövőbeni kutatás lehetséges irányait.

5 Eredmények

A hímnemű függő tőalak vizsgálata után azt fogjuk látni, hogy a hangsúly három szótagú szavakban elkezd ingadozni, és ugyanaz a lexikai elem különböző hangsúly mintákat is felvehet. Pontosan itt kezdenek ingadozni a függő toldalékok is, tehát az ingadozó hangsúly mintához a függő alakok megjósolhatatlansága társul. Azt is látni fogjuk, hogy míg a két szótagú főnevek függő alakjai nem ingadoznak, addig az /o/ végű, három szótagú főnevekéi igen. Ez alapján úgy tűnik, hogy a szótagok száma befolyásolja a függő alakok használatát: minél magasabb a szótagszám, annál nagyobb a variáció lehetősége. Ami a két lehetséges többesszám alanyeseti végződést illeti a hímnemű főneveknél, úgy tűnik, némi támpontot adhatnak a függő eseti végződés eloszlását illetően, de a disztribúció csak részlegesen

jósolható meg. Az *-ano* hímnemű melléknévi végződést tekintve azt fogjuk látni, hogy az *-ano* ~ *-ane* (egyesszám ~ többesszám) végződések az *-es-/-en-* függő eseti végződések megjelenését erősítik az /o/ végű főnevek esetében. Az egyes szám második személyű igei végződésekkel kapcsolatban összehasonlítjuk a mássalhangzó tövű és a mediális igék típusgyakoriságainak arányát az *-es-/-en-* és *-os-/-on-* függő eseti alakok arányával, és azt fogjuk látni, hogy az /e/ magánhangzós alakok vannak többségben, ami az igei rendszer hatását tükrözi, konkrétabban az egyesszám második személyű alakokét a hímnemű főnevek függő eseti alakjaira. Amikor a főként melléknevekből képzett, *-es* végű határozószókat tekintjük, illetve azt, mennyire befolyásolhatják az egyesszámú hímnemű függő tövet az *-es-* végződés javára az *-os-* végződéssel szemben, nem tudunk kielégítő eredményre jutni, mivel az adatok ebben az esetben különösen gyéren állnak rendelkezésre.

A nőnemű többesszámú függő tőalakkal foglalkozó rész végén azt fogjuk látni, hogy a két lehetséges, vizsgált aspektus valóban befolyásolni látszik, mi lesz a többesszám függő eseti végződés alakja. Amikor a hímnemű többesszám függő eseti *-en-* alakot nézzük, amelyik azonos a nőnemű többesszám függő eseti toldalék egyik változatával, azt látjuk, hogy mind a hímnemű, mind a nőnemű paradigmában az *-en-* alak dominál, ami a hatás létére utal. Azt is látni fogjuk, hogy a nőnemű többesszám alanyeseti *-i* és *-a* végződéseknek van köze az *-en-* és az *-an-* többesszámú függő eseti toldalékok megjelenéséhez: az elülső /i/ túlnyomórészt az *-en-* toldalékot fogja jósolni, míg a hátulsó /a/ túlnyomórészt az *-an-* toldalékot.

A lovári alaktan harmadik gyenge pontjának, az /a/, illetve /i/ tővégi magánhangzóval rendelkező igék múlt idejének vizsgálata után a következőket találjuk. Egyrészt a tővégi /r/, /n/ és /v/ mássalhangzójú igék aránya megfelel a magánhangzó tövű igék múlt idejében megjelenő különféle hangok és hangsorok arányának. Ez bizonyítékul szolgál arra, hogy az egyértelmű minta hiánya a magánhangzó tövű igék esetében a megfelelő minta keresését váltja ki, és a leggyakoribb minták beillesztett hangok és hangsorok kombinációi, amelyek bizonyos, létező toldalékokra is hasonlítanak, és olyan mássalhangzókat tartalmaznak, amelyek világosan tükrözik a mássalhangzó tövű igék között található mintákat. Másrészt, bár meggyőző eredményeket kapunk az *-i-* tövű igékre, ahol az /r/ mássalhangzóra végződő és az *-ajv-* képzős igék arányát vetjük össze a *-sard-* és *-sajl-* múlt időt jelölő toldalékok arányával, az eredmények nem olyan meggyőzőek az *-a-* tövű igék esetében, ahol az *-av-* és *-ajv-* képzős igék aránya eltér az *-a-* tövű igék *-d- és -j(l)-* múlt időt jelölő toldalékokkal ellátott alakjainak arányától. Ez a kérdés tehát még mindenképp további vizsgálatot tesz szükségessé.

A cigány nyelv lovári dialektusának példáján keresztül azt fogom bemutatni, hogy a variáció a nyelv alapvető része, és tanulmányozása közelebb visz a nyelvi változás, a nyelvelsajátítás és a nyelv szerkezete és használata mögött húzódó alapvető kognitív folyamatok természetének alaposabb ismeretéhez.

Két erő, egyrészt a regularizálás, másrészt a differenciálás egyidejű jelenléte és hatása a nyelvet dinamikus folyamattá teszik. A variáció és a fokozatosság tanulmányozásához az analógia hasznos eszköznek bizonyul, különösen mivel a variáció maga is lehet fokozatos. Ezt illusztrálják lovári főnévi és igei rendszerében látható jelenségek. A főnevek alaktanában két különböző, belül egységes mintával találkozunk mind a hímnemű függő eseti alakok, mind a nőnemű többesszám függő eseti alakok esetében. Az egységesség egyfelől azt jelenti, hogy nem találunk kevert paradigmákat; másfelől az egységesség a fent regularizálásnak nevezett folyamatra is utal: az *-en-* toldalék jelenléte a nőnemű többesszámú függő esetben variáció a nőnemű többesszámú paradigmában, de egységesség a főnevek nagyobb kategóriájában. Ezt nevezhetjük fokozatosságnak a variáción belül tágabb értelemben.

Szűkebben véve, a fokozatosság a variáción belül kategórián belüli jelenségekre is utalhat, mint például az igék múlt ideje esetében. A mássalhangzó tövű igéknél a múlt időt jelölő toldalék teljességgel a tővégi mássalhangzótól függ. Ilyen jellegű egységességgel nem találkozunk az *-a-* tövű igéknél, ahol a tővégi magánhangzó nem tudja egyértelműen megjósolni a múlt időt jelölő toldalékot. A megjelenő toldalékok több bizonytalanságot engednek a rendszerbe, és az *-i-* tövű igéknél a szabályosság és egységesség tovább gyengül, a variáció még erőteljesebb, mivel az összes „szabályos” múlt idejű toldalék eltűnik.

Míg a múlt idő egy dimenzió, a variáció fokozatosságát egy másik dimenzióban, az igeosztályok terén is láthatjuk. A mássalhangzó tövű igéknek mind a jelen, mind a múlt ideje elég szabályos. Ha továbblépünk az *-a-* tövű igékre, láthatjuk, hogy míg a jelen időre ugyanez a szabályosság érvényes, a múlt időben variáció jelenik meg, az *-i-* tövű igéknél pedig már a jelen időben is fellép a variáció.

Ahogy nő a korpuszunk, azt reméljük, hogy példánygyakoriságra vonatkozó adatokat is ki tudunk nyerni belőle, és egyrészt tovább tudjuk vizsgálni a feltevéseinket, másrészt további jelenségekre bukkanunk.

6 Válogatott irodalomjegyzék

Adamou, Evangelia (2016). *A Corpus-Driven Approach to Language Contact.* Berlin: Mouton de Gruyter.

Ackerman, Farrell & Robert Malouf (2016). Implicative Relations in Word-Based Morphological Systems. In Andrew Hippisley & Gregory Stump (eds.) *The Cambridge Handbook of Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press. 297–327.

Ackerman, Farrell, James P. Blevins & Robert Malouf (2009). Parts and Wholes: Implicative Patterns in Inflectional Paradigms. In Blevins & Blevins (2009). 54–82.

Anttila, Raimo (2002). Variation and Phonological Theory. In Jack Chambers, Peter Trudgill & Natalie Schilling-Estes (eds.) *The Handbook of Language Variation and Change*. Oxford: Blackwell. 206–243.

Baló, Márton András (2012). Arguments from Lovari loan-verb adaptation for an analogy-based analysis of verbal systems. In Kiefer *et al.* (eds.) (2012). 3–22.

— (2015). The nominal morphology of Lovari from an analogical perspective. In *Acta Linguistica Hungarica* **62:4**. 395–414.

Blevins, James P. (2006). Word-based morphology. *Journal of Linguistics* **42:3**. 531–573.

Blevins, James P. & Juliette Blevins (eds.) (2009). *Analogy in Grammar: Form and Acquisition.* Oxford: Oxford University Press.

Booij, Geert (2007). Construction Morphology and the Lexicon. In Fabio Montermini, Gilles Boyé & Nabile Hathout (eds.) *Selected Proceedings of the 5th Décembrettes: Morphology in Toulouse.* Somerville: Cascadilla Proceedings Project. 34–44.

— (2008). Recycling Morphology: Case Endings as Markers of Dutch Constructions. Leiden University, Leiden. Available (June 2015) at http://www.academia.edu/16819956/Recycling_morphology_Case_endings_as_markers_of_Dutch_constructions.

— (2010). *Construction Morphology.* Oxford: Oxford University Press.

Boretzky, Norbert (1994). *Romani. Grammatik des Kalderaš-Dialekts mit Texten und Glossar.* Wiesbaden: Harrassowitz.

— (1995b. Interdialectal interference in Romani. In Matras (ed.) (1995). 69–94.

— (2003). *Die Vlach-Dialekte des Romani.* Wiesbaden: Harrassowitz.

Bybee, Joan (1985). *Morphology: a study of the relation between meaning and form.*

Amsterdam: John Benjamins.
— (2001). *Phonology and Language Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
— (2010). *Language, Usage and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
Caballero, Gabriela & Alice C. Harris (2012). A working typology of multiple exponence. In Kiefer *et al.* (eds.) (2012). 163–188.
Cech, Petra & Moses F. Heinschink (1999). *Basisgrammatik. Arbeitsbericht 1a des Projekts Kodifizierung der Romanes-Variante der österreichischen Lovara (hrsgg. von Dieter W. Halwachs).* Vienna: Verein Romano Centro.
Davies, Anna M. (2004). Saussure and Indo-European Linguistics. In Carol Sanders (ed.) *The Cambridge Companion to Saussure.* Cambridge: Cambridge University Press. 9–29.
Eddington, David (1996). The psychological status of phonological analyses. *Linguistica* **36**. 17–37.
— (2000). Analogy and the dual-route model of morphology. *Lingua* **110**. 281–298.
— (2003). Issues in modeling language processing analogically. *Lingua* **114**. 849–871.
— (2006). Paradigm Uniformity and Analogy: The Capitalistic versus Militaristic Debate. *International Journal of English Studies* **6**. 1–18.
Elšík, Viktor (1997). Towards a morphology-based typology of Romani. In Matras *et al.* (eds.) (1997). 23–59.
— (2000). Romani nominal paradigms: their structure, diversity, and development. In Elšík & Matras (eds.) (2000). 9–30.
Elšík, Viktor & Yaron Matras (2006). *Markedness and Language Change. The Romani Sample*. The Hague: Mouton de Gruyter.
Elšík, Viktor & Yaron Matras (eds.) (2000). *Grammatical relations in Romani: The noun phrase.* Amsterdam: John Benjamins.
Erdős, Kamill (1959). A Békés megyei cigányok. Cigánydialektusok Magyarországon. Gyula: Erkel Ferenc Múzeum.
Fillmore, Charles J. & Paul Kay (1987). *The goals of Construction Grammar. Berkeley Cognitive Science Program Working Paper 50.* Berkeley, CA: University of California at Berkeley.
Goldberg, Adele E. (1995). *Constructions.* Chicago: The University of Chicago Press.
— (2006). *Constructions at Work.* Oxford: Oxford University Press.
Goldsmith, John (2009). Morphological analogy: Only a beginning. In Blevins & Blevins

(eds.) (2009). 137–163.

Hutterer, Miklós & György Mészáros (1967). *A lovári cigány dialektus leíró nyelvtana.* Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság.

Itkonen, Esa (2005). *Analogy as Structure and Process.* Amsterdam: John Benjamins.

Jackendoff, Ray. 2008. *Construction after construction* and its theoretical challenges. *Language* **84**: 8–28.

Kálmán, László (2007). Holisztikus szemlélet a nyelvészetben. *Szabad Változók* **4**. Available (November 2015) at http://www.szv.hu/cikkek/holisztikus-szemlelet-a-nyelveszetben.

Kálmán, László, Péter Rebrus & Miklós Törkenczy (2011). Lehet-e az analógiás nyelvelmélet szinkrón? In Szilágyi & Kádár (eds.) (2011). 31–43.

— (2012). Possible and impossible variation in Hungarian. In Kiefer *et al.* (eds.) (2012). 23–49.

Kiefer, Ferenc, Péter Siptár & Mária Ladányi (eds.) (2012). *Current Issues in Morphological Theory: (Ir)Regularity, Analogy and Frequency*. Amsterdam: John Benjamins.

Kraska-Szlenk, Iwona (2007). *Analogy. The Relation between Lexicon and Grammar.* München: Lincom Europa.

Lahiri, Aditi (2000). *Analogy, Levelling, Markedness.* Berlin: Mouton de Gruyter.

Lakoff, George (1982). *Categories and Cognitive Models. Cognitive Science Report No. 2.* Berkeley, CA: Institute of Cognitive Studies, University of California at Berkeley.

Lakoff, George (1987). *Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind.* Chicago: University of Chicago Press.

Marle, Jaap van (1990). Rule-creating creativity: analogy as a synchronic morphological process. In Wolfgang U. Dressler, Hans C. Luschützky, Oskar E. Pfeiffer & John R. Rennison (eds.) *Contemporary Morphology.* Berlin: Mouton De Gruyter. 267–273.

Matras, Yaron (2002). *Romani: A Linguistic Introduction.* Cambridge: Cambridge University Press.

— (2005a). The classification of Romani dialects: A geographical-historical perspective. In Schrammel *et al.* (eds.) (2005). 7–26.

Matras, Yaron (ed.) (1995). *Romani in contact: the history and sociology of a language*. Amsterdam: John Benjamins.

Matras, Yaron, Peter Bakker & Hristo Kyuchukov (eds.) (1997). *The Typology and Dialectology of Romani*. Amsterdam: John Benjamins.

Menn, Lise & Cecily Jill Duffield (2014). Looking for a “Gold Standard” to measure language complexity: what psycholinguistics and neurolinguistics can (and cannot) offer to formal linguistics. In Frederick J. Newmeyer & Laurel B. Preston (eds.) *Measuring Grammatical Complexity.* Oxford: Oxford University Press. 281–302.

Mészáros, György (1969-1970). Cigánydialektusok Magyarországon. Nyelvföldrajz. In László Mándoki, György Fancsovits, Éva Hárs, Attila Kiss & Anna Vass (eds.) *A Janus Pannonius Múzeum évkönyve XIV-XV.* Pécs: Baranyai Megyei Múzeumok Igazgatósága. 309–319.

Miklosich, Franz (1872-80). *Über die Mundarten und Wanderungen der Zigeuner Europas.* Vienna: Karl Gerold’s Sohn.

Pobożniak, Tadeusz (1964). *Grammar of the Lovari dialect. (Prace komisji orientalistycznej 3)*. Kraków: Państwowe wydawnictwo naukowe.

Port, Robert (2007). How are words stored in memory? Beyond phones and phonemes. *New Ideas in Psychology* **25**. 143–170.

— (2010). Rich memory and distributed phonology. *Language Sciences* **32**. 43–55.

Pott, August (1844-45). *Die Zigeuner in Europa und Asien. Ethnographisch-linguistische Untersuchung vornehmlich ihrer Herkunft und Sprache*. Halle: Heynemann.

Rebrus, Péter & Miklós Törkenczy (2005). Uniformity and contrast in the Hungarian verbal paradigm. In Laura J. Downing, T. Alan Hall & Renate Raffelsiefen (eds.) *Paradigms in Phonological Theory.* Oxford: Oxford University Press. 262–295.

— (2011). Paradigmatic variation in Hungarian. In Tibor Laczkó & Catherine F. Ringen (eds.) *Approaches to Hungarian, Volume 12: Papers from the 2009 Debrecen Conference.* Amsterdam: John Benjamins. 135–162.

Rung, András (2011). *Magyar főnévi alaktani jelenségek analógiás megközelítésben.* Ph.D. dissertation, Eötvös Loránd University.

Saussure, Ferdinand de (1959). *Course in General Linguistics.* New York: McGraw-Hill Book Company.

Stump, Gregory (2001). *Inflectional Morphology.* Cambridge: Cambridge University Press.

Stump, Gregory & Raphael A. Finkel (2013). Morphological Typology: From Word to Paradigm. Cambridge: Cambridge University Press.

Szalai, Andrea (2007). Egységesség? Változatosság? A cigány kisebbség és a nyelvi sokféleség. In Bartha (ed.) (2007). 20–51.

— (2015). A cigány kisebbség nyelvei: szociolingvisztikai aspektusok. In Anna Orsós (ed.) *A romológia alapjai.* Pécs: PTE BTK Romológia és Nevelészociológia Tanszék. 117–150.

Szilágyi N., Sándor (2011). Szinkrónia és diakrónia – de miről is beszélünk? In Szilágyi & Kádár (eds.) (2011). 9–30.

Szilágyi N., Sándor & Edit Kádár (eds.) (2011). *Szinkronikus nyelvleírás és diakrónia.* Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület.

Tomasello, Michael (2009). The usage-based theory of language acquisition. In Edith L. Bavin (ed.) *Child Language.* Cambridge: Cambridge University Press. 69–88.

Vekerdi, József (1961). Gypsy texts. *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae* **13**. 305–323.

— (1966). Mönch Bleihaupt (Zigeunermärchen). *Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae* **16**. 135–148.

— (1971a). Statistisches zum Wortschatz des Zigeunerischen. *Acta Linguistica Academiae Scientarum Hungaricae* **21**. 129–134.

— (1971b). The Gurvari Gypsy Dialect in Hungary. *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae* **24**. 381–389.

— (1981). *A magyar cigány nyelvjárás nyelvtana. (Tanulmányok a cigánygyerekek oktatásával-nevelésével foglalkozó munkacsoport vizsgálataiból IV).* Pécs: JPTE Tanárképző Kar.

— (1982). *A magyarországi cigánykutatások története.* Debrecen: Kossuth Lajos Tudományegyetem.

— (1984). The Vend Gypsy dialect in Hungary. *Acta Linguistica Academiae Scientarum Hungaricae* **34**. 65–86.

— (1985). *Cigány nyelvjárási népmesék.* Debrecen: Kossuth Lajos Tudományegyetem.

— (2000). *A Comparative Dictionary of Gypsy Dialects in Hungary.* Budapest: Terebess.

Vekerdi, József & György Mészáros (1980). *A magyarországi oláh cigány nyelvjárás mondattana.* Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság.

Vosniadou, Stella & Andrew Ortony (eds.) (1989). *Similarity and analogical reasoning.* Cambridge: Cambridge University Press.

Wedel, Andrew (2007). Feedback and regularity in the lexicon. *Phonology* **24**. 147–85.

— (2009). Resolving pattern conflict: Variation and selection in phonology and morphology. In Blevins & Blevins (eds.) (2009). 83–100.